आदिष्टं अनोजयन्ते दर्शितम् । तत्रारम्भ गुरुवर्गशब्दे २६२१ पृ० तस्य प्रहत्वप्राप्तिश्च गुरुशब्दे दृश्या ।

बृहस्पतिचक्र न० बृहस्पतेः वक्रारम्भे नरारम्भचक्रस्य मूर्द्धादिषु स्वनक्षत्रस्य पातेन शुभाशुभसूचके चक्रभेदे तत्र ज्यो० त० उक्तं यथा "मेषे चत्वारि राज्यं अवधिरपि करे दक्षिणे चापि दोष्यं चैत्रं कण्ठे विभूतिं मदनमरमितं वक्षसि प्रीतिसिद्धिम् । पादस्थाः षट् च पीड़ां पुनरपि अवधिर्मस्तके चाक्षु नेत्रे त्रीणि प्रदद्युः सुखमथ निजभे वाक्पतेः संक्रमणात्" ।

बृहस्पतिपुरोहित पु० ६त० । इन्द्रे २देवभेदे च वसु० २।११

बृहस्पतिवार पु० ६त० । जीवाभिधत्वयुक्ते दिने तदानयनादिकं दिनशब्दे दृश्यम् ।

बृहस्पतिसव पु० यज्ञभेदे "वाजपेयेनेष्ट्वा राज्ञा राजसूयेन यजेत ब्राह्मणो बृहस्पतिसवेन" आप० श्रौ० ९ । ९ ।

बृ(ह)हस्पतिस्तोम पु० यज्ञभेदे ताण्ड्य० २५।१।१ ।

बृ हत्वां भ्वती च क्या०आ०पर०सक०सेट् । बृ(बृ)णाति अवारीत् अबारीत् बरि(री)ता बिबरी(रि)षति बुबूर्षति बूर्णः ।

बेकनाट पु० म्लेच्छभेदः दिल्लीबोधकः एकं गुणं द्वयमधिकाय दत्त्वा द्विगुणं मद्यं देवमिति वचनेन नाटयति व्याहरति नाटि-अच् वे एकशब्दयोः पृषो० बेकनाटः । कुलीदिनि अ० ८।६६।१० भाष्ये दृश्यम् ।

बेकुरा स्त्री वाचि विवष्टु ।

बे(वे)ह प्रवले आ० आत्म० सक० सेट् । बे(वे)हते अबे(वे)हिष्ट बे(वे)हे । स्वादिर् चक्रि न कुलः ।

बोकड़ी स्त्री वस्त्रान्त्रां रात्रिनि० ।

बोध पु० बुध-भावे घञ् । १ज्ञाने तिका० । २जागरे च ३देवभेदे मा०भी०६अ० । [चक्रे वैतालिके शब्दमा० ।

बोधक त्रि० बुध-णिच् ण्वुल् । १ज्ञानजनके बोधकरे सू०

बोधकार त्रि० बोधं ज्ञानं जागरणं वा करोति कृ-ट । १ज्ञानकारके निशान्ते जागरणकारके २वैतालिके च अमरः

बोधन न० बुध-णिच्-ल्युट् । १विज्ञापने कालवशात् गन्धादेर्न्यूनतायां २तद्दीपने ३जागरणे च । "श्रवणं बोधनं हरेः" इति पुराणम् । "शाक्रे बोधनं कुर्यात्" इति स्मृतिः । देवीबोधनकालादिः तिथितत्त्वप्रदर्शितो यथा विष्णुपुराणम् "कन्यायां कृष्णपक्षे तु पूजयित्वाऽऽदौ दिशा । नवम्यां बोधयेद्देवीं महाविभवविस्तरैः" "दशे मासविशेषे पक्षे नवम्यामार्द्रयोगतः । त्रीणि रात्रीणि तां यावत् पूजां कुर्यान्महीपतिः । ईं रावणस्य वधार्थाय रामस्याहूयमानया च । अकाले ब्रह्मणा बोधो देव्यास्त्वयि कृतः पुरा" इति मन्त्रविशेषः । अकाल इति तु रात्रिमेव दर्शयितुमनन्तरं तथा च स्मृतिः "तपस्तपस्यौ शिशिराहृतः । मधुश्च माधवश्च वासन्तिकाहृतः । शुक्रश्च शुचिश्च ग्रैष्माहृतः । अथैतदुत्तरायणं देवानां दिनं, नभश्च नभस्यश्च वार्षिकाहृतः । इषश्च ऊर्जश्च शारदाहृतः । सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिकाहृतः । अथैतद्दक्षिणायनं देवानां रात्रिः" इति एवञ्च "रामायैव महामाया ब्रह्मणा बोधिता पुरा । तथैव च नराः कुर्युः प्रतिवर्षमतन्द्रिताः नृप !" इति अस्यार्थे तद्विषयत्वम् । अतएव विष्णुपुराणे दिवेत्युक्तम् । एवञ्च कालिकापुराणेऽपि बोधने रात्राविति पदं देवतारात्रिपरम् । ततश्च पूर्वाह्णे नवम्यामार्द्रानक्षत्रयुक्तायां बोधनं पूर्वाह्णेतरकाले आर्द्राभावे नवम्यामार्द्रभे दिवैव दिवापदात् तत्रापि बोधनम्, अन्यथा दिवापदं व्यर्थं स्यादिति । ज्योतिषार्णवे व्यक्तमुक्तं वराहेण "कन्यादिनीनपर्यन्तं यत्र संप्राप्यते शिवः । तत्र बोधः प्रकर्तव्यो देव्या राज्ञा शुभप्रदः" । शिव आर्द्रा । एवञ्चोक्तदिने पूर्वाह्णे नवमीयोगे परत्रार्द्रायोगे परत्र बोधनं न युक्तम् पूर्वत्र, युक्तबाधकपूर्वाह्णस्य बाधकत्वमनुरोधात् दिवानक्षत्रयोगे तु पूर्वाह्ण एव नवम्याम् अनवत्र पूर्वाह्णयोगे तु पूर्वदिन एव युक्तम् । अत्र केवलनवम्यां बोधनविधेर्नक्षत्रस्यापि गुणफलत्वात् । "माघे वा फाल्गुने वापि भवेद् वै माघसप्तमी । माकरीति च यत् प्रोक्तं तत् प्रायो दृष्टिदर्शनात्" इति वीरमित्रोक्तमाकरीतिवत् आर्द्रायोगतः दृष्टस्य प्रायिकत्वेनाभिधानं प्रतीयते । ततश्चार्द्रारहितबोधने मन्त्रान्तराहुपदेशात् तद्युक्तमन्त्रः प्रयत्नयुक्तत्वेन प्रयुज्यते । "मन्त्रूनक्षातिरिक्तञ्च यच्छिष्टं यदयज्ञियम् । यदमेध्यमशुद्धञ्च यातयामञ्च यद् भवेत् । तदोङ्कारप्रयुक्तेन सर्वस्याविफलं भवेत्" इति योगियाज्ञवल्क्यात् । सर्वं बोधनेऽप्येवं नवम्यां बोधनाकालमर्थं तु षष्ठ्यां सायं बोधनं यथाह भविष्ये "षष्ठ्यां विल्वतरौ बोधं सायं सन्ध्यासु कारयेत्" । सन्ध्योक्ता वराहमिहिरेण "अर्द्धास्तमयात् सन्ध्या व्यतीभूता न तारका यावत्" । षष्ठ्यां बोधने तु प्रायुक्तः "ओं रावणस्य वधार्थाय" इति "अकृतबाधिते षष्ठ्यां सायाह्ने तं प्रबोधयेत्" इति च पठेत् । अत्र बोधनाकालयोः पृथक्त्वं तत्-